

JØRGEN DRAGSDAHL

BUSH: NEDERLAGET I NEW ORLEANS

**Kapitel fra bogen "Bushs Amerika" som i efteråret 2005 blev udgivet af
Nyhedsmagasinet Ræson**

Publiceret 2008 på www.dragsdahl.dk

Bush: Nederlaget i New Orleans

Af Jørgen Dragsdahl

Vendepunktet for den indenrigspolitiske støtte til George Bush kom med katastrofen i New Orleans, hvor orkanen Katrina den 29. august 2005 medførte, at store dele af byen blev sat under vand og befolkningen måtte flygte. Myndighedernes indsats var yderst ringe, og Det Hvide Hus fik en del af skylden. Bush lovede hurtigt genopbygning, men indsatsen har ikke levet op til forventningerne.

I dette kapitel fra bogen "Bush Amerika" konstaterede Jørgen Dragsdahl kort efter, at "Bush-æraen er død. Den druknede i New Orleans". Kapitlet påpeger også, at præsidentens popularitet forinden var blevet grundigt undergravet af krigen i Irak. Analysen giver en opsummerende vurdering af årsagerne til Bush-regeringens fallit, og de spæde spirer til et progressivt fremstød imod de neokonservatives vælde påpeges. Konklusionen peger på, at USA tidligere er kommet til fornuft efter få år og derefter har fulgt en progressiv inden- og udenrigspolitisk kurs. I fire andre kapitler i bogen beskriver Jørgen Dragsdahl, hvordan det amerikanske imperium blev grundlagt, hvordan det sejrede, Bush-regeringens imperiedrømme og deres sammenbrud. Læs også kapitlet ["Imperiets storhed"](#).

Bush-æraen er død. Den druknede i New Orleans.

Det var ikke en æra, som blev indledt i januar 2001, da George W. Bush rykkede ind i Det Hvide Hus efter et valg, hvor hans modstander fik flest stemmer. For i de følgende måneder famlede præsidenten, hans popularitet faldt, regeringen virkede ubeslutsom, oppositionen var i offensiven og udlandets kritik voksede. Man kan end ikke sige, at hans æra startede den 11. september 2001. Bush lignede i de første dage efter terrorangrebet mest af alt en mand, som var blevet fanget i et embede, der stillede langt større krav, end han kunne magte.

Æraen startede den 14. september, da han fra ruinerne i New York lovede nationen hævn: "Jeg kan høre jer. Resten af verden hører jer. Og de folk, som væltede disse bygninger, vil snart høre fra os alle". Amerikanerne var besatte af blodtørst. I de dage fik jeg en e-mail fra en gammel ven, som i årtier har protesteret imod alle sit lands militære engagementer, men nu ville han "gribe geværet – gå på jagt efter de skyldige, hvor end de måtte være". Forståeligt nok. Terroristerne angreb ikke kun magtens symboler. Med baggrund i en ideologi, hvor kollektiv skyld er et centralt element, havde de angrebet en hel nation, som nu stod sammen mod truslen. I taknemmelighed over alt, hvad denne nation har givet verden af godt, ønskede også store dele af verden handling. Det var øjeblikket, hvor

George W. Bush levede op til kravene og lignede en stor præsident. Hans popularitetskurve nåede over 90 procent.

Når man ser tilbage, hundreder af yderst alvorlige afsløringer klogere, er den mest sandsynlige forklaring, at amerikanerne og verdensopinionen begik, hvad psykologer kalder ”projektion” – Bush blev tillagt vore egne motiver og forestillinger. Folkets håb var præsidentens styrke. ”Vi ønskede virkelig at tro på, at præsidenten vidste, hvad der foregik, og at han havde en plan for, hvad der skulle ske [...] for i et øjeblik med usikkerhed, er det en meget naturlig tro”, forklarede den amerikanske kommentator Thomas Friedman fire år efter og tilføjede, at nu havde orkanen Katrina sammen med Irak-krigen revet sløret væk¹.

Hvis Bush dengang havde forstået, at hans styrke lå i nationens enhed og andre nationers opbakning, så var han nok også blevet en stor præsident. Det er muligt, at personlige mangler, politiske fejlgreb og ”strukturelle modsætninger i det internationale system”, som eksperter vist siger, stadig havde plettet hans omdømme og rejst problemer. Men meget var også undgået, hvis han havde lyttet til advarende røster: Ronald Reagan er ikke den eneste, som har nydt godt af det moderne præsidentembedes teflon-effekt, der sørger for, at manden i Det Hvide Hus ikke for alvor holdes personligt ansvarlig.

I stedet undergik USA's politiske landskab en polarisering, der er uden sidestykke, og landets internationale anseelse dykkede længere ned end nogensinde. Selv Vietnam-krigen splittede ikke eliten så alvorligt; modsætningerne i befolkningen omfattede dengang en mindre andel af den end i dag - og internationalt så USA's allierede samt venner ikke Washington som en mulig trussel hverken mod dem selv eller det internationale system. Årsagen til de seneste fire års polarisering er, at denne præsident spændte patriotisme for en vogn med revolutionær ideologi. I partipolitisk kappestrid blev demokrater gjort til noget nær terroristers allierede, så man kunne skabe et varigt grundlag for republikansk overherredømme. Internationalt blev USA's ledelse af kampen mod terrorister og slyngelstater anvendt til angreb på det internationale retssamfund og på det, der formelt havde været et ligeværdigt samarbejde med rødder i Anden Verdenskrig samt i præsident Wilsons vision. Som politisk fænomen var ”polarisering” naturligvis ikke uden fortilfælde. Når højrefløjen skal retfærdiggøre sin hårde retorik, henviser den ofte til venstrefløjens agitation i 60'erne og 70'erne, men hverken ungdomsoprørets aktivister eller militante fra etniske mindretal var dengang blot i nærheden af magtpositioner. Deres raseri var et udtryk for afmagt; reaktion på en ekstremt brutal krig, hvid racisme og en præsidents kupforsøg (Watergate). Det yderste højre kom ind i magtens korridorer under Reagan, blev skubbet delvist ud under Bush Den Ældre, mobiliserede i 90'erne effektivt til kamp mod Clinton og fik under Bush en magtposition, som var ude af proportion med befolkningens opbakning til deres ekstreme standpunkter. Når det gælder deres ideologiske selvbedrag, fanatisme og had til anderledes tænkende kan en parallel kun findes i de mest ekstreme dele af den for længst afdøde venstrefløj – men den store forskel er, at ekstremisterne nu fik magt, som de havde agt.

Efter New Orleans har kommentatorer, politikere og uafhængige eksperter travlt med at skrive nekrologer. Det var et sandhedens øjeblik, som skar gennem præsidentens retorik og mange års fornægtelse af alvorlige problemer. I de sorte ansigter, som fra hustage omgivet af vand forgæves ventede på redning fra himlen eller blot helikoptere, kunne mange se en anklage. Racediskrimination og fattigdom kom igen højt på den politiske dagsorden. Orkanens voldsomme

---

¹ NBC: ”Meet The Press”. 26. september 2005. Ordret referat fra Federal News Service.

styrke - plus varslingen af flere lignende orkaner i de kommende år - gjorde bortforklaring af global opvarmning til en syg joke fra intellektuelle, som klammer sig til virkelighedsfjerne teorier. Da benzin- og oliepriserne eksploderede, blev alternative energi-ressourcer pludselig af betydning for opretholdelse af selveste den amerikanske levevis. I fire år var milliarder gået til forbedring af hjemlandets sikkerhed gennem udvikling af et katastrofeberedskab – men dette beredskab var ikke bedre end de politisk udnævnte tumper i dets top – og, spurgte mange, hvad er pengene egentlig blevet brugt til? Næsten alle kunne pludselig, efter mange års agitation mod *Big Government*, se, at man i et moderne samfund alligevel har brug for en stat, som kan hjælpe sine borgere.

Bush-æraen er ovre, konstaterer E.J. Dionne fra The Brookings Institution, fordi kilden til præsidentens politiske succes var hans påstand om, at han kunne beskytte amerikanere: ”Ledelse, styrke og sikkerhed stod på Bushs visitkort. I løbet af de seneste to uger gik de tabt i New Orleans’ brusende vandmasser”.² De mest interessante reaktioner kom fra højre side i det politiske spektrum, hvor et overvældende behov for afstand til præsidenten meldte sig. Den konservative kommentator David Brooks afslørede, at han til tider føler, at Bush er *The Manchurian Candidate*, som skal ”ødelægge alt, hvad jeg tror på”.³ Det var et dybt slag, som henviser til filmen af samme navn, der beskriver en krigshelt, som er blevet hjernevasket af nationens fjender og efter hjemkomsten stiller op til et præsidentvalg, fordi han skal ødelægge demokratiet. Et mere præcist slag blev leveret af Newt Gingrich, som i 1994 førte republikanerne til sejr i Repræsentanternes Hus med et, efter eget udsagn, revolutionært program. Han er i dag en sandsynlig kandidat til præsidentvalget i 2008. I et brev til republikanernes ledere erklærede han, at følgerne af Katrina-orkanen vil blive ”30 til 100 gange større end 9/11”, og ”eftervirkningerne fra denne ekstreme katastrofe vil vare længere og være mere komplekse end nogen anden indenlandsk begivenhed siden Anden Verdenskrig”.⁴ Han uddybede sin vurdering offentligt: Kulturkampen med bitter strid over de rette værdier er ovre, erklærede han. Nu gælder det effektiviteten af regeringsmagten, fra lokalt til føderalt niveau.⁵ Mens nogle konservative principielt er imod en stærk regering, argumenterede Gingrich, at ”anti-regeringskonservatisme i en tid, hvor fokus er på national sikkerhed, er uden fornuft”, men man kan skelne mellem bureaukrati og effektiv regeringsmagt. For Bush betyder det, fremhævede Gingrich, at alt i hans dagsorden fra før orkanen skal på bordet og nyvurderes.⁶

Et væld af opinionsundersøgelser viste i september 2005 klart, at de ”tektoniske plader” i amerikansk indenrigspolitik er i skred. ”Forbindelsen mellem Bush og det amerikanske folk er klart brudt, måske uopretteligt”, konkluderede en opinions-analytiker.⁷ Bush blev ikke længere anset for at være en stærk og beslutsom leder. Nok støttede mange republikanere ham stadig, men selv i denne kreds fandt 40 procent, at han kunne have gjort mere under orkanen – og demokrater samt uafhængige vendte sig så massivt mod præsidenten, at den personlige popularitet kom ned på og under 40 procent.⁸ Amerikanerne så pessimistisk på økonomiens fremtid og vandede sig under benzin-prisens himmelflugt. Også utilfredshed med Irak-krigen voksede; formentlig havde krigen forinden tæret så meget på befolkningens tillid, at de politiske diger omkring præsidenten var skrøbelige, da orkanen slog til. I en undersøgelse sagde kun 37 procent, at Bush leverer en god indsats i Irak, mens 58 procent misbilligede den. En anden målte endnu værre tal (32 procent for, 67

² E.J. Dionne: ”End of the Bush Era”. Washington Post, 13. september 2005.

³ NBC News: ”Meet the Press”. Op. cit.

⁴ ABC News: ”This Week”. 11. september 2005

⁵ Interview med David Ignatius: ”From Iraq to Katrina, a breakdown of effective government”. Daily Star, 10. september 2005

⁶ ABC News: ”This Week”. Op. cit.

⁷ Ruy Teixeira: ”End of the Bush Era?”. Public Opinion Watch. Center for American Progress, 14. september 2005

⁸ The Pew Research Center: ”Two-in-Three Critical of Bush’s Relief Efforts”. 8. september 2005

procent imod). Selv hans håndtering af krigen mod terrorisme kom i unåde med støtte fra 43 procent og 51 procent imod.⁹ Store flertal mente, at Bush ikke har en klar plan for, hvordan engagementet skal afsluttes, og frygten for, at Irak vil blive et nyt Vietnam var vokset ti procentpoint i løbet af et år til 39 procent. Mens terror-angrebet havde sat USA's sikkerhed internationalt øverst på dagsorden, fandt amerikanerne nu med 56 procent mod 25 procent, at Bush hellere skulle fokusere på indenrigspolitik end på terrorisme.¹⁰ Da de udsurgte fik et valg mellem forskellige muligheder for finansiering af genopbygning af det katastrofe-ramte område pegede 42 procent på nedskæring af Irak-krigens udgifter, og 29 procent ville udsætte eller direkte ophæve planlagte nye skattelettelser. Der var, konstaterede telegrambureauet Associated Press, altså 71 procent for løsninger, som ikke var under officiel overvejelse i Det Hvide Hus. Kun 11 procent gik ind for nedskæring af udgifterne til indenlandske programmer, såsom undervisning, socialhjælp og sundhed. 14 procent foreslog, at regeringen kunne øge statsgælden. Det var begge de sidstnævnte løsninger, som blev overvejet af republikanerne og Det Hvide Hus.¹¹

Bush har lovet, at genopbygning vil ske, og i den forbindelse nævnes en udgift på 200 milliarder dollar. Men hvordan skal det finansieres? Hvem bliver ramt, når pengene skal findes på budgettet? Og kan præsidenten anføre en indsats, som reformerer statsapparatet, så befolkningens tillid genvindes? Det er sandsynligt, at hans ekstremt lave personlige opinionstal fra ugerne lige efter Katrina vil blive en smule bedre, men den negative vurdering af hans politik på en række felter var indledt tidligere, og der er ikke udsigt til, at f.eks. situationen i Irak vil blive dramatisk forbedret, snarere tværtimod. Hvis terrorister slår til mod mål i USA, er det muligt, at nationen vil samle sig bag ham, men det er mindst lige så muligt, at folk vil se et nyt bevis på inkompetence. Det er heller ikke kun Bush selv og hans politik, der er ude i en dyb tillidskrise: i en Gallup-analyse fra juni sagde kun 30 procent, at de har tillid til regeringen størstedelen af tiden – selv under Vietnam-krigen var det seks ud af ti.¹²

Eftermålet

At vurdere fremtiden i amerikansk politik og præsidentens eftermæle i tiden umiddelbart efter Katrina vil være lige så halsløs gerning, som vurderinger var umiddelbart efter 11. september. Under et jordskælv ryster selv krystalkugler. Opinionsundersøgelser viser, at demokraterne fører klart op til Kongresvalget næste år, men et år kan være spækket med uforudsigelige begivenheder, som får vælgerne på andre tanker. Det stærkeste argument imod en venstredrejning i amerikansk politik er, at demokraterne har problemer med præsentation af en tiltrækkende alternativ politik, som de står samlede bag. De er bedre til kritik af præsidenten. Måske vil det være nok?

Og er den republikanske revolution, som Newt Gingrich i 1994 proklamerede, stadig levedygtig? Svaret må være, at den er død. I *Contract With America*, denne revolutions manifest, lovede de republikanske medlemmer af Repræsentanternes Hus, at de ville gennemføre historiske forandring af en regeringsmagt, som ”er for stor, for påtrængende og for rundhåndet med folks penge”. Ti år efter er det ikke slagord, som Gingrich vil genbruge. Men set med konservative ideologers øjne er behovet for denne revolution stadig stor.

⁹ Ruy Teixeira: “Time to Change Course in Iraq?”. Public Opinion Watch. Center for American Progress, 21. september 2005

¹⁰ The Pew Research Center: “Economic Pessimism Grows, Gas Prices Pinch”. 15. september 2005

¹¹ Ron Fournier: ”Katrina Rasises Voters’ Doubts About Bush”. Associated Press, 21. september

¹² Ibid.

Dengang ville man tvinge Kongressen til finanspolitisk ansvarlighed, så man overholdt de ”budgetmæssige begrænsninger, som gælder for familier og virksomheder”. Under Bush voksede underskuddet på statsbudgettet til 412 milliarder dollar i finansåret 2004; målt i procent af bruttonationalproduktet (BNP) er det på højde med det rekordunderskud, som Reagan præsterede. Flere analyser varslede, at det i kommende år ville komme i nærheden af 1 billion dollar, altså 1 million millioner dollar – omkring 10 procent af BNP. Clinton-årene blev afsluttet med udsigt til et totalt *overskud* på 5,6 billioner over en ti-årig periode; før Katrina varslede analyser et totalt *underskud* af samme størrelse i de kommende ti år.¹³ I maj 2005 kunne en konservativ kommentator, Alan Caruba, konstatere, at ”forbundsregeringen stadig mere ligner en asteroide, der i fuld fart er på vej imod Amerika”. Han udtrykte det fromme håb, at valget i 2006 måske ville ligne valget i 1994 (den store republikanske sejr) med omvendt fortegn – hvis altså tilstrækkeligt mange republikanere beslutter sig til at udeblive fra valgstederne.¹⁴ Cato-instituttet, som repræsenterer den konservative bevægelses *libertarian* anti-regering fløj, udsendte et værk, hvor mange af revolutionens fødselshjælpere gjorde op med resultatet. En af dem, Stephen More, skrev: ”Tragedien er, at mange af de republikanere, der anførte revolutionen, har sat sig på magten, er blevet for komfortable med alle deres frynsegoder og myndighed, og nu er spejlbilleder af dem, som de erstattede”¹⁵. Men måske kan Gingrich troværdigt genoplive revolutionen med nye slagord? Måske kan senator McCain, en gammel fjende af Bush, med større troværdighed anføre en ny?

Efter Katrina er konservative ideologer i noget nær en oprørstilstand over udsigten til, at ”deres” præsident vil kaste sig ud i et genopbygningsprojekt, som bringer Franklin Roosevelts ”New Deal” i erindring. Men i denne iver – vendt mod budgetunderskud og mod staten som sådan - er de på konfrontationskurs med hvide arbejdere og partiets religiøse fundament, som har brug for penge fra regeringen – endog brug for en regeringsmagt, som vil gennemføre regulering af borgernes privatliv med love og domme. Omkring en tredjedel af partiets kernevælgere og en femtedel af samtlige stemmer, som Bush fik i 2004, kommer fra såkaldte ”big government conservatives”.¹⁶ Siden præsident Nixon med succes appellerede til hvide vælgere i Sydstaterne og middelklassens utilfredse arbejdere, har republikanerne bag deres valgsejre haft en koalition, som gik på tværs af klasseskel. Bush har givet enorme skattelettelser til de rigeste, men han har samtidig opretholdt udgifter til programmer, som tjener middelklassen – derfor er underskuddet på statsbudgettet vokset. Hvis republikanerne vil bevare denne koalition, må de skrotte planlagte nye skattelettelser for rige eller kaste sig ud i et genopbygningsprojekt, som yderligere vil forværre statsregnskabet – til den konservative elites store raseri. Hvis Bush vil, kan der hentes rigeligt med penge til genopbygning, hvis man eksempelvis blot aflyser en planlagt fjernelse af en ejendomsskat for de rigeste. Uden denne indtægt vil statskassen i de næste ti år miste 745 milliarder dollar.¹⁷ Hvis han vil, kan han formentlig skaffe stemmer nok i Kongressen til genopbygning, selv hvis nogle konservative springer fra. Demokraterne må stemme for, hvis genopbygningen klart bliver til gavn for ”almindelige” amerikanere. Men hvis et tværpolitisk samarbejde skal genopstå, må han forlade den stil og politik, som kendetegnede Bush-æraen, og kan han det på troværdig vis? Måske. Han har jo allerede én gang, op til valget i 2000, lovet, at han ville være en brobygger og en ”medfølelse konservativ”. Bush behøver ikke nye slagord; han kan genbruge de glemte.

¹³ Gene Sperling: ”Katrina and Deficits”. Center for American progress, 22. september 2005

¹⁴ Alan Caruba: ”The Republican Revolution is Dead”. 13. maj 2005.
www.intellectualconservative.com/article4332.html

¹⁵ Citeret fra Matt Welch: ”The Gingrich Legacy”. www.rppi.org/phprint.php

¹⁶ Noam Scheiber: ”Spent Force”. The New Republic, 10. oktober 2005

¹⁷ Teresa Tritch: ”Talking Points – Tilting the Tax System in Favor of the Rich”.
http://select.nytimes.com/ref/opinion/04talking.main.html

Set i historisk perspektiv kan Bush-æraen indenrigspolitisk altså blive en pinlig parentes i den konservative bevægelses historie eller bevægelsens død. De seneste års polarisering i amerikansk politik har kraftige rødder, som går mere end tredive år tilbage. Den såkaldte kold-krigs liberalisme blev kastet ud i krise af reaktionen på Lyndon B. Johnsons to krige – mod fattigdommen og mod vietnameserne. Fem dage før Nixons genindsættelse i præsidentembedet i 1973 skrev New York Times en leder under overskriften: ”Reaktionens Flodbølge”. Den fortjener stadig fyldigt citat:

”Den reaktionens flodbølge, der fejer hen over Amerika, er mere end en republikansk bestræbelse på at kassere resterne af Johnsons lighedsfremmende politik. Det er snarere et brud med mere end 40 års hovedsagelig liberal fremdrift, støttet af de herskende elementer i begge partier, der har båret denne nation frem til at være et mere retfærdigt og menneskeligt samfund indenfor rammerne af oplyst kapitalisme. Hvad der tilsyneladende motiverer nationens ledere nu, er ikke et midlertidigt ønske om at konsolidere (Nixons fremskridt) eller blot at søge en bedre balance mellem liberal og konservativ tankegang og handling. Det ser i stedet ud som en udfordring til grundlæggende trosbegreber. Håbets politik er blevet erstattet med mistankens politik, som synes at tage det for givet, at samfundet vil blive forbedret, ikke ved hjælp af løfte om reformer, men ved hjælp af truslen om straf [...] De politikere, som omfavner den nye reaktion, siger, at de kun fejler de kriminelle og bedragerne ud. I virkeligheden vender de ryggen til den amerikanske tradition for optimisme, barmhjertighed og tro på frihed ved lov”.¹⁸

Denne flodbølge er stødt på mange hindringer siden, men den har altid samlet nye kræfter. Kan den, som nogle tror, genopstå med en kampagne mod indvandrere? Det vil være risikabelt i et land, som består af indvandrere, men – måske.

Det andet flertal

Men min krystalkugle fortæller, glimtvis, at de tektoniske plader i amerikanske politik forskydes til venstre, og at reaktionen på Katrina kan være et længe ventet jordskælv. Analyse af forskellige vælgergrupper viser, at der burde være grundlag for en progressiv demokratisk flertals-koalition.¹⁹ Adskillige eksperter har gennem mange år peget på, at en venstrepopulistisk appel til vælgernes økonomiske interesser har store muligheder. En af de skarpeste analytikere er, ironisk nok, strategen bag Nixons valgsejre, Kevin Phillips. I flere værker har han påpeget, at konflikten mellem demokrati og rigdom har raset siden nationens grundlæggelse, og nu har USA ”den største procentdel af verdens rigeste og den største kløft mellem rig og fattig”.²⁰

Siden slutningen af 70’erne er den årlige indkomstmedian for husstande kun vokset med lidt over 4.000 dollar til 44.389 dollar i 2004. Samtidig er arbejdspresset blevet større, den sociale mobilitet er blevet mindre og den rigeste del af befolkningen er blevet meget rigere. Faktisk er de rigeste blevet ufatteligt meget rigere. Gennemsnitsindtægten for den mest velstående 0,1 procent er blevet mere end fordoblet siden 1980, så de nu har 7,4 procent af samtlige indtægter. Det er de super-rige, som er blevet de største vindere, mens den amerikanske økonomi har ændret sig i de seneste tre årtier, hvor markedet er blevet mere globalt, ny teknologi er indført og investeringer er blevet fremmet med skattelettelser. Den voksende kløft kan anskueliggøres, hvis man sammenligner væksten i indtægter for de ”fattigste” 90 procent af befolkningen med væksten for de rigeste 0,01 procent. I perioden 1950-70 tjente de rigeste 0,01 procent 162 dollar ekstra, når de 90 procent tjente

¹⁸ Citeret i Jørgen Dragsdahl: ”Reaktionens Flodbølge”. Høst & Sønns forlag, København 1973

¹⁹ John Judis og Ruy Teixeira: ”The Emerging Democratic Majority”. Scribner, New York 2002

²⁰ Kevin Phillips: ”Wealth and Democracy”. Broadway Books, New York 2002. p. 4

1 dollar ekstra. Fra 1990 til 2002 tjente alle skatteydere i den øverste 0,01 procent 18.000 dollar, når de 90 procent tjente 1 dollar ekstra.²¹ Målt i procent udgør den fattige del af befolkningen en andel, som ligger på niveau med 70'erne, men kurven er gået hurtigt op efter et fald under Clinton, så der i 2004 var 37 millioner under den officielle fattigdomsgrænse - en vækst på 5,4 millioner siden år 2000. Fordi befolkningen er vokset, ligger antallet af fattige nu på niveau med første halvdel af 60'erne, altså før de store velfærdsprogrammer blev startet. Konservative ideologer retter megen kritik mod disse programmer, og nogle af indvendingerne er berettigede, men de kan ikke bortforklare, at fattigdommen kun er faldet dramatisk i to perioder, hvor staten stod bag en målrettet indsats – nemlig under Kennedy-Johnson-Nixon og under Clinton.²² Reelt er den konservative agitation et slør over et kolossalt røveri, som har øget uligheden dramatisk.

Der er i befolkningen udbredt utilfredshed med en økonomisk virkelighed, som ligger langt fra den mytiske levestandard for middelklassen, men meget af vreden er hidtil blevet opfanget af højrefløjens kulturkamp. Hvis den nu, som Gingrich hævder, er ovre, da udgør religiøse fundamentalister, neo-konservative og aggressive nationalister ikke kernen i et stabilt flertal. Både i Al Gores og John Kerrys kampagner var der øjeblikke, hvor de forsøgte sig med en venstrepopulistisk appel, som fængede. Især Kerrys medkandidat, John Edwards, viste evner. Deres nederlag i 2004 var ikke stort. Det er muligt, at demokraterne vinder klart i 2006, at de finder en præsidentkandidat med folkelig appel og at han eller hun tilbyder et alternativ til en befolkning, som tørster efter nye ledere. Det er også muligt, at demokraterne efter en kampagne, som kræver offervilje fra de rige i svære tider, vil hæve skatterne, så Washington får råd til nye programmer. Naivt? – måske.

Kan det amerikanske system levere reformer, som er tilstrækkeligt vidtgående? Intet spørgsmål har større betydning, og i intet tilfælde bygger svar på et mere diskutabelt fundament. Fra historisk erfaring udgør Franklin Roosevelts *New Deal* en parallel til det aktuelle behov. Dengang var nationen ude i en krise, som fundamentalt rystede samfundet. Nogle eksperter hævder, at et økonomisk sammenbrud er på vej. Den britiske forsker Anatol Lieven mener, at hvis en dyb krise rammer, så er USA dårligere forberedt end i 30'erne, fordi ”seriøs reformistisk tænkning er fraværende” i de to store partier, nyhedsmedierne og de fleste tænketanke²³. Roosevelts reformer var blevet udviklet af progressive intellektuelle gennem årtier. Det er sandt, at magtfulde interesser har låst politikere og opinionsledere fast i meget traditionelle tankebaner. Kløften mellem, hvad konservative kredse har lagt op til indenrigspolitisk, og hvad de rent faktisk har formået, er et godt eksempel, som også kan dæmpe troen på, at et alternativ fra venstre er sandsynligt. Men sandt er det også, at USA i tidernes løb er stødt på udfordringer, som er blevet håndteret så effektivt, at de ikke drev nationen i afgrunden. I tresserne frygtede ganske sobre folk, at en racekrig var på vej, og op til Nixons afgang var det ikke kun venstreorienterede, som frygtede fascisme. Efter snart 40 år på tilskuerpladsen med blikket rettet mod USA har jeg i det mindste lært, at ”det går nok alligevel”, men selv livslang erfaring er før blevet overrumplet af uforudsete begivenheder. Og måske udebliver en krise, som kan sammenlignes med katastrofen for 75 år siden.

Imperiet afsløret

Orkanen Katrina har også udenrigspolitiske følger. Som også 11. september demonstrerede, viste orkanen, at den amerikanske supermagt ikke er usårlig. Men denne gang har verden straks set, at

²¹ David Cay Johnston: "Richest Are Leaving Even the Rich Far Behind". New York Times, 5. juni 2005

²² US Census Bureau: "Income, Poverty and Health Insurance Coverage in the United States 2004". Udsendt august 2005. pp. 3-9

²³ Anatol Lieven: "The is no 'New Deal' in today's America". Financial Times, 5. oktober 2005

amerikanske ledere er inkompetente. Det er ikke længere en stor overraskelse, men ansvaret for kaos og nød i selve USA hviler mere entydigt på disse lederes skuldre, end når irakere lider. I en tid med direkte fjernsyn og adgang via internettet til amerikanske aviser, er USA's udenrigspolitik mere, end hvad amerikanske ledere siger – det er også, hvad amerikanerne siger til hinanden og hvad de gør hjemme. Richard Haass, direktør for udenrigsministeriets planlægningsstab fra 2001-2003 og i dag præsident for Council on Foreign Relations, så næsten straks, at Bush-strategien var blevet ramt: ”Det er en vigtig målsætning for denne regerings udenrigspolitik, at man vil fremme demokrati overalt i verden. Men den amerikanske models tiltrækningskraft og De Forenede Staters evne til effektiv indsats for mere demokratiske kapitalistiske samfund, som allerede var blevet svækket af kaos i Irak, er nu blevet yderligere svækket som følge af den hjemlige uorden. Det bliver sværere at tale for frie markeder og mere åbne samfund, hvis sådanne reformers følger bliver knyttet til det kaos, som er set i New Orleans”.²⁴

Men for mange i udlandet vil Katrina næppe markere Bush-æraens afslutning. Imperie-strategien var brudt sammen længe forinden, og vi er nu i krampetrækningernes fase, som kan blive nok så voldsom.

Når historikere ser tilbage vil Bush-æraen formentlig næppe blive beskrevet som karakteriseret ved gennemførelsen af varige indenlandske ændringer. Det karakteristiske for perioden er, at præsidenten stræbte efter dominans i det internationale system, og dermed rystede USA's liberale imperium, hvor magten – med blodige undtagelser i den 3. Verden – normalt blev udøvet diskret. Højdepunktet i Bush-regeringens overmod kom i sommeren 2003, da det blev åbenbart, at besættelsen af Irak mødte modstand. Der er, erklærede Bush, ”nogle, som mener, at forholdene er sådan, at de kan angribe os dér. Mit svar er: Lad dem komme an! Vi har den nødvendige styrke til håndtering af sikkerhedssituationen”.²⁵ På det tidspunkt var 65 amerikanske soldater døde i Irak siden Bush den 1. maj erklærede alle større kamphandlinger for afsluttede. Set fra Pentagon udgjorde Irak den centrale slagmark i krigen mod terrorisme, og man så med noget nær tilfredshed på tilstrømningen af udenlandske terrorister. Viceforsvarsminister Wolfowitz forklarede, at det er ”meget bedre”, hvis man kan ”dræbe disse folk i Irak, end hvis de kommer hertil og dræber amerikanere”.²⁶

Irak er blevet Bush-regeringens Vietnam, fordi konflikten har afsløret kløften mellem erklærede mål og de midler, som man kan og vil sætte ind. Man forbrød sig dermed imod, hvad den store journalist og strateg Walter Lippmann mange årtier før havde gjort til en læresætning. Nationen bør, skrev han i 1943, ”holde sine målsætninger og sin magt i balance, sine formål i overensstemmelse med sine midler og sine midler på højde med sine formål, sine forpligtelser forbundet med sine ressourcer og sine ressourcer tilstrækkelige i forhold til forpligtelserne”.²⁷ Hvis man mener, at USA væltede Saddam Husseins styre ud fra de bedst tænkelige motiver, kan man vanskeligt samtidigt overse, at det tragiske mønster i amerikansk udenrigspolitik, som historikeren William Appleman Williams beskrev, endnu engang er blevet bekræftet, da man i den naturgivne friheds navn ville udrydde de hindringer, der var i vejen.²⁸ Hvis man lægger vægt på økonomiske drivkræfter bag amerikansk imperialisme, må det konstateres, at engagementet er blevet en meget dyr affære, og at

²⁴ Richard Haass: ”Storm Warning”. Slate, 9. september 2005. www.slate.com/toolbar.aspx?action=print&id=2125994

²⁵ Associated Press: ”Bush: 'Bring on' attackers of U.S. troops”. USA Today, 2. juli 2003

²⁶ Høring i Senate Foreign Relations Committee: ”Status and Prospects for Reconstruction”. 29. juli 2003

²⁷ Walter Lippmann: ”U.S. Foreign Policy: Shield of the Republic”. (Brown, Little, Brown 1943). Johnson Reprint Corporation 1971. p. 7-8

²⁸ Se side ....

Iraks olie-produktion slet ikke har givet USA de kort på hånden, som nogle neo-konservative forventede.²⁹ Hvis man går ind for udbredelse af demokrati til hele verden med magt, kan det ikke bortforklares, at Bush-regeringen i Irak med katastrofale følger lod entusiastiske unge rekrutteret fra konservative kredse eksperimentere med ideer, som de ikke kan få indført i USA. Hvis man ser med skepsis på et internationalt retssamfund, bør det være en noget afskrækkende erfaring, at Bush-regeringen ud fra samme holdning fik åbnet for tortur, mord og andre brud på fundamentale moralske normer. Hvis man ikke kan lide terrorister og oprørsbevægelser må det være foruroligende, at Irak er blevet et træningscenter for terrorister og en inspirationskilde for alle, som gerne vil tro, at USA kan besejres.

Og hvis man går ind for amerikansk overherredømme, har de forløbne fire år vist, at dominans næppe er mulig, simpelthen fordi USA savner forudsætningerne. En gennemgående konklusion i mange analyser af Bush-æraens bestræbelser er, at imperiets tilhængere overdriker USA's faktiske magt samt overser, at globaliseringen skaber uro, der næppe kan kontrolleres med de ressourcer, som USA, sammen med sine allierede, vil anvende på opgaven.

Forskeren Immanuel Wallerstein fokuserer så meget på de store strukturelle politiske, økonomiske og militære udviklingslinjer, at detaljerne til tider smutter. Men i 2002 skrev han ganske profetisk, at USA's "gradvise nedtur" kunne blive et "hurtigt og farligt fald", hvis Bush ville beskytte amerikansk overherredømme. Den ensomme supermagt er nemlig uden reel magt – "en verdensleder, som ingen følger og få respekterer, en nation, der flakker farligt rundt midt i et globalt kaos, som den ikke kan kontrollere".³⁰ Fra sine otte år i Clinton-regeringens sikkerhedspolitiske top drog Nancy Soderberg den lære, at det er en "myte", at USA er en supermagt, som kan beskytte sine interesser alene, primært med militær magt.³¹ Marxistisk inspirerede forskere hævder, at den længe ventede krise for kapitalismen endelig er kommet: nogle af dem argumenterer rimeligt godt for påstanden, idet de peger på overproduktion (det globale marked har ikke råd), overanstrengelse (guerillakrigere kan ikke besejres), samt det multilaterale systems og demokratiets legitimitetskrise.³² Den britiske imperie-tilhænger Niall Ferguson bruger en stor del af sit værk på overvejelse af, hvorvidt det amerikanske imperium står for fald, idet han konkluderer, at det næppe vil blive "effektivt" uden "dybtgående ændringer" i USA's økonomiske struktur, sociale orden og politiske kultur.³³ Den mest udbredte advarsel fra amerikanske kritikere er da også, at de er imod slige ændringer, der f.eks. vil styrke den udøvende magt på bekostning af demokratiet. Professor Amy Chua fra Yale Law School får fra sine etniske (kinesiske) rødder i Filippinerne inspiration til en af de seneste års mest tankevækkende analyser af globaliseringen: i samspillet mellem markedskræfter og demokrati opstår en morderisk impuls, fordi etniske mindretal ofte sætter sig på rigdommene og dermed fremprovokerer et voldsomt had i det forarmede flertal. Og nok er der ikke demokrati på globalt niveau – kun forventninger og håb om lighed. Men amerikanerne er i verdens øjne det hvide mindretal, som dominerer verdensmarkedet, og "derfor er vi blevet genstand for massiv, folkelig vrede og had, som ligner, hvad der rettes imod så mange andre mindretal, der rundt omkring i verden hersker over markedet".³⁴

²⁹ Michael Klare: "More Blood, Less Oil". www.tomdispatch.com/index.mhtml?pid=22859

³⁰ Immanuel Wallerstein: "The Eagle Has Crash Landed". *Foreign Policy*, juli/august 2002

³¹ Nance Soderbeg: "The Superpower Myth". *Op. cit.*

³² Walden Bello: "Dilemmas of Domination". *Metropolitatan Books*, New York 2005

³³ Nial Ferguson: "Colussus". *Op.cit.*

³⁴ Amy Chua: "World on Fire". *Doubleday*, New York 2003

Der er tegn på, at det amerikanske militær og civile strateger vil gøre en angiveligt kommende militær konfrontation med Kina til mirakelkuren, som skal redde de væbnede styrker fra Iraks kviksand og vanære - den samme genrejsning, der, som fortalt ovenfor, med held blev gennemført på den teoretiske europæiske slagmark efter Vietnam. Men underskuddet på statsbudgettet er i stort omfang blevet finansieret gennem lån fra Kina, som derfor også kan slå benene væk under supermagtens økonomi. Man skal lede længe efter forskere, som mener, at Bush-regeringen har styrket USA's internationale indflydelse. Mere typisk er et nyt værk af den realistiske skoles stormester, Stephen Walt fra Harvard.³⁵ Uanset om verdens lande kæler for eller sparker til USA, så føler de sig næsten alle utrygge ved en ubalance, som giver Washington megen magt. Derfor vil USA stå med et internationalt system, som bliver stadig mere genstridigt. Der er lande, som siger pæne ting til Bush, og som mere ser muligheder end trusler i amerikansk overherredømme – men det er langt fra sikkert, at deres forsøg på udnyttelse af et venskab er sammenfaldende med USA's faktiske interesser, påpeger Walt.³⁶ Han foreslår en ny strategi, hvor man afvikler det global engagement, trækker sig tilbage og kun rykker ud, når livsvigtige nationale interesser er truet. Det er endog meget sandsynligt, at befolkningen vil foretrække en sådan reaktion på imperiets problemer. Kan et stabilt "liberalt imperium" genoprettes?

Bush-æraen er blevet en fiasko, målt ud fra sine egne hensigter. Regeringen har da også i 2005 vist tegn på, at man har lært noget. De brovtende udfald mod allierede er væk, og Condoleezza Rice, den nye udenrigsminister, besøger ihærdigt venner samt allierede, som tilsyneladende tror, at en ny tid for samarbejde er kommet. Internationalt sluttede Bush-æraen vel på dagen i februar 2005, hvor Bush besøgte både NATO og EU med et forsonligt budskab. Det var ikke længere en hersker, som markerede sin ret til dominans. Men al omvendelse er svær, og resten af året har der været eksempler på, at i det mindste nogle i regeringen stadig vil slås for gamle standpunkter. I den nationale forsvarsstrategi, som Pentagon offentliggjorde i marts 2005, kan man læse, at USA er sårbar, fordi man "fortsat vil blive udfordret af dem, der anvender den svages strategi gennem brug af internationale fora, juridiske processer og terrorisme".³⁷ Den nye FN-ambassadør John Bolton levede i sensommeren op til de værste forventninger, da han i sidste øjeblik foreslog adskillige hundrede ændringer i et dokument, som skulle opsummere standpunkter alle verdens ledere står bag. Og måske afspejler tilnærmelsen mellem USA og EU mere, at amerikanerne så Unionens svaghed – at europæisk kritik kom fra afmagtens arrogance og ikke fra en storpolitisk rival? Men verden må da have lært, at så længe den amerikanske supermagt løber rundt uden lilleputternes bånd, vil dominans forblive en fristende mulighed?

Bush-regeringen er langt fra skyld i alle de problemer, som plager verden. Den har forværret nogle, men terrorister, diktaturer, global opvarmning, ulighed og konflikter mellem gamle kulturer udgør trusler, som eksisterede før Bush og ikke forsvinder med ham. Uden USA's aktive indsats for at finde løsninger, er der intet håb. Det er en væsentlig pointe, at Bush-regeringen er gået i de fodspor, som amerikanske imperialister trådte i 1898, da de ville gøre Filippinerne til en koloni. Men så må det også være en væsentlig pointe, at USA kom til fornuft efter få år, og gav verden Woodrow Wilsons embedsperiode. Det kan vel ske igen. Om end næppe i Bush-regeringens tid, fordi man vil være travlt beskæftiget med slukning af brande, som man selv har antændt. Men med en ny præsident efter 2008? Måske.

³⁵ Om den såkaldt realistiske skole, se ovenfor i kapitel XX.

³⁶ Stephen M. Walt: "Taming American Power". W.W. Norton, New York 2005

³⁷ Department of Defense: "The National Defense Strategy". Marts 2005